

Harminc éve hunyt el Vásárhelyi János

Huszonnégy évig, egyházunk történetének egyik legnehezebb időszakában volt Erdély püspöke Vásárhelyi János. Addig talán egyik elődjének sem adatott meg, hogy ennyi ideig az élen állhasson a megmaradás kemény küzdelmeiben.

1888. június 12-én született a Marosújvár melletti Maroscsúcson. A Kézdivásárhelyről származó családban szüleinek testvérei között is többen választották a lelkészi pályát, akik között a legismertebb Vásárhelyi Boldizsár kolozsvári Farkas utcai lelkipásztor volt.

Három éves volt, amikor szülei elváltak, és a kisgyermeket az anyja vitte magával Lukailencfalvára, ahol a nagyapa lelkész volt. Ehhez a fálához kötődnek a gyermekkor élményei, de mély nyomot hagytak lelkében apja új gyülekezetének, Óraljaboldogfalvának, e kis Hunyad megyei szórványfalunak emlékei.

Az elemi iskolák után a marosvásárhelyi Református Kollégiumban tanult, majd beiratkozott a kolozsvári Református Theológiai Fakultásra. Istennek különös ajándéka, hogy egyházunk elkövetkező nagyjai szinte mind ott tanulnak akkor és együtt készülnek a lelkészi szolgálatra. Tavaszy Sándor, Imre Lajos, Gönczy Lajos, Nagy Géza, az eljövendő teológiai tanárok; Varga Zsigmond a későbbi nagy vallástörténész, valamint Makkai Sándor, a regényíró és majdani püspök. A Teológia elvégzése után a kolozsvári monostori gyülekezetben lesz segédlelkész, majd hét évig besztercei lelkész lett. Itt minduntalan tanúja lehetett a megfogyatkozott reformátusság porladó köveinek a szomszédos Balázsfalván, Szászbudakon, Kentelkén, Galacon és Sajósárváron.

1918 nyarán mondott búcsút gyülekezetének, amikor rövid időre a dési gyülekezet, majd a kolozsvári Kétágú templom gyülekezete hívja meg lelkipásztorának. Ez utóbbi helyen szolgált egészen püspökké választásáig.

Vásárhelyi János 1936 nyarán lett Erdély református püspöke, miután külföldre távozott Makkai Sándor. Nehéz idők vártak az új egyházfőre. Folytatni azt a sok szép munkát, amit elődje elkezdett a református népünk lelki és hitbeli nevelésében. Meg kellett őrizni intézményeinket és épületeinket, és éberem kellett vigyáznia mindenre, ami hitünk és egyházunk öröksége.

1940 nyarán Erdély kettészakításával egyházunk testén is véres sebeket ejtettek: leszakítják kebeléről a Fehér, Hunyad, Szeben és Brassó megyei szórványokat, és a Mezőségnek is jó részét. Nem csak a hívek, de a pásztorok is menekültek észak felé a megalázottság és nyelvi fenyegetettség elől, de mégis maradtak olyan hűséges lelkészek, mint Juhász Albert, Musnai László, Horváth Jenő, Nagy József, Gudor Lajos vagy Csulak Ferenc, vagy a püspöki teendőket ellátó tövisi esperes, Nagy Ferenc, akik utolsó lélegzetükig helytálltak ebben a kemény küzdelemben.

Vásárhelyi János püspök szolgálata alatt vészelte át egyházunk a második világháborút, az orosz megszállást és az utána következő nehéz éveket. Ő is aláírója volt

Márton Áron római katolikus püspök mellett azoknak a nyilatkozatoknak, melyekkel az egyházaikat féltő püspökök és a magyarságot féltő szervezetek más vezetői méltányosságot és jogokat követeltek a világegést túlélő erdélyi népeknek. Az aláírók többségét börtönnel, szobafogsággal sújtották, de Vásárhelyi csodával határos módon úszta meg.

1948 után is gyászos évtizedek következtek. Tanúja lehetett annak, hogy miként számolják fel egy csapásra mindazt, amit egyházaink évszázadok alatt építettek, gyűjtöttek, hogyan próbálták szétrombolni keresztyén lelkiségünket és magyarságunkat abban a hitben, hogy ezzel végleg felszámolhatnak. Tanúja és részese kellett legyen annak is, hogy mimódon kergették kevéske jövedelemmel kényszernyugdíjba, az éhhalál szélére az Európa-szerte ismert teológiai tanárainkat: Tavasz Sándort, Imre Lajost, Gönczy Lajost és Nagy Gézát. Ez volt az a kor, amikor lelkészeinket szüntelen békekonferenciákkal és jelentésekkel alázták meg, amikor az 56-os forradalom jó alkalom volt arra, hogy idehaza is eltíporjanak mindent és mindenkit, aki szólni mert a szabadságért. Ezalatt vették el földjeinket, vesztették el egyházaink megélhetési alapjaikat, és kergették földműves híveinket állataikkal, földjeikkel a kollektív gazdaságokba.

Vásárhelyi János szilárdan állott az élen az ellenállásban, minden tőle telhetőt megtett, hogy mentse a rábízottakat, de az embertelen hatalommal szemben ő sem győzhetett.

1960. december 11-én hunyt el 72 éves korában, maga mögött hagyva 24 év nehéz szolgálatát. Halála után másfél évig nem engedte a diktatúra betölteni a püspöki széket jelezve ezzel is, hogy övé a hatalom.

De Isten megőrizte az Őbenne bízókat gyülekezetét, segítette egyházának átvészelnit minden nehéz időt, mert „Akik az Úrban bíznak, erejük megújul.”

Vetési László